

Vítejte v Oceánii, zemi, v níž vládne Velký Bratr. V zemi, kde svoboda je otroctví, válka je mír a nevědomost znamená sílu. Můžete zapomenout na svobodné vyjadřování názorů, na vlastní soukromí, na myšlenky. Vítejte v zemi, kde knihy píší stroje a v továrních halách dřou lidé, kde jedna jediná myšlenka může znamenat thoughtcrime, ideozločin, který vás přivede do vězení. Tento svět nevymyslel, nevytvořil, ale prakticky „pouze“ popsal spisovatel George Orwell již v roce 1949.

V té době již dvaatřicet let existoval Sovětský svaz a čtyři léta byla již rozprášena Hitlerova Třetí říše, dva předobrazy Orwellova totalitního světa. Pohlížíme na něj z perspektivy Winstona Smithe, zaměstnance Ministerstva pravdy, které se zabývá permanentní lží; Smith tu má za úkol „opravovat“ staré noviny tak, aby nijak nepřekážely současnému trendu, aby byla vymazána jména lidí, kteří byli z rozličných důvodů zařazeni mezi „ne-osoby“ a kteří byli vaporizováni, tj. zlikvidováni. Nedokáže se zařadit do davu nemyslicích a oddaných, přemýšlí a byť své odlišné názory nedává veřejně najevo, nemůže ve světě soustavného sledování všech všemi dlouho obstát.

Smith kdysi přišel o svou rodinu, stále ji ale udržuje ve své paměti. Sleduje soustavnou likvidaci vzpomínek i věcí, které by mohly v šedivém světě současnosti připomínat, že byla kdysi minulost, kterou neovládal Velký Bratr a jeho ministerstva. Sleduje likvidaci jazyka, staré angličtiny (tzv. oldspeak), a jeho nahrazování. Slova přestávají mít svůj pravý význam, začínají znamenat svůj vlastní opak nebo jsou systematicky vybíjena a na jejich místo přicházejí nová, kluzká a zparchantělá (tzv. newspeak) – to vše proto, aby lidé přestali myslet a pamatovat si, protože lidská paměť a myšlenky žijí ve slovech.

Začátek konce Winstona Smithe nastal ve starožitnictví, v němž si koupil starý památník a násadku a začal své myšlenky zaznamenávat. Skryt před obrazovkou televize, která zároveň vysílá i zaznamenává, zapisuje své zkušenosti a čím dál více se vzdaluje oficiální linii ne-myšlení či spíše dvojího myšlení (tzv. double-think), schopnosti udržet pohromadě dvě zcela protikladné informace a zároveň oběma pevně věřit. Poté už Smith nutně směřuje ke zkáze, protože chtít myslet, žít a milovat znamená nenávidět Velkého Bratra.

Rozhlasová verze tohoto nadčasového Orwellova románu vznikla v Československém rozhlasě v roce 1991 v režii Karla Weinlicha. Ten je v povědomí posluchačů zapsán především jako režisér pohádek, a ačkoli mnoho jeho pohádek je skutečnými perlami, které dohromady tvoří skutečně nádherný šperk, „1984“ je jeho skutečný opus magnum, hlavní dílo, v němž soustředil svou režijní bravuru. Dokáže skvěle vést herce (Jiří Ornest jako Winston Smith, Veronika Freimanová jako Julie) a vtipně a nápaditě propracovává náročné scény (ne-dialogy Smithe s Velkým Bratrem, v nichž vůdce státu v podání Rudolfa Hrušínského neodpovídá Smithovi přímo, ale jen citáty z vlastních projevů) či odkazuje na atributy tehdejší současnosti (rozhlasové rozcvičky, podobné té použité v dramatizaci, byly tehdy ještě běžnou součástí vysílání Československého rozhlasu).